

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 5Cdo/132/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1316202655
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 02. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jozef Kolcun
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:1316202655.1

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ A.. C. L., bývajúceho v L., X. Z. XX, 2/ A.. Y. L., bývajúcej v L., P. XX, zastúpených JUDr. Samuelom Baránikom, advokátom v Bratislave, Podjavorinskej 7, proti žalovaným 1/ L.. H. K., bývajúcemu v S., V. XXX/XX, Č. K., zastúpenému spoločnosťou PAČINDA AK s. r. o., so sídlom v Tomášove, Lesná 12, IČO: 50 063 995, v menej ktorej koná JUDr. Dalibor Pačinda, konateľ a advokát, 2/ E.K. K., bývajúcemu v R. X. J., G. X, o určenie vecného bremena, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 11C/27/2016, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. mája 2020 sp. zn. 6Co/45/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. mája 2020 sp. zn. 6Co/45/2018 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava III z 11. júla 2017 č. k. 11C/27/2016-143 v zamietajúcom výroku (I. výrok) a vo výroku o trovách konania (II. výrok) z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Bratislava III na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 11. júla 2017 č. k. 11C/27/2016-143 žalobu zamietol (I. výrok), vyslovil, že žalobcovia 1/ a 2/ sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť žalovanému 1/ a 2/ trovy konania v plnej výške (II. výrok) a konanie voči žalovanému 2/ zastavil (III. výrok).

1.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobcovia sa podanou žalobou domáhali, aby súd určil, že na pozemkoch k. ú. K., parc. č. C-KN XXXX/X lesné pozemky o výmere 2795 m2 a parc. č. C-KN XXXX/X záhrady o výmere 592 m2, ktoré sú zapísané na LV č. XXXX vedenom Okresným úradom Bratislava, katastrálny odbor, viazne v rozsahu vyznačenom geometrickým plánom vyhotoviteľa J. Š. č. 54/2014 vecné bremeno, ktorému zodpovedá právo prechodu peši a prejazdu motorovými vozidlami v prospech vlastníkov nehnuteľností v k. ú. K.Č., a to pozemkov parc. č. XXXX/X záhrady o výmere 665 m2 a parc. č. XXXX/XX zastavané plochy a nádvoria o výmere 22 m2, ktoré sú evidované na LV č. XXXX, eventuálne, aby zriadil vecné bremeno, ktorému zodpovedá právo prechodu peši a prejazdu motorovými vozidlami v rozsahu vyznačenom geometrickým plánom č. 54/2014, v prospech vlastníka nehnuteľností v k. ú. K., a to stavby súp. č. XXXX - záhradná chata postavená na pozemku parc. č. XXXX/XX, ktorá je evidovaná na LV č. XXXX a žalobca je povinný uhradiť žalovaným každému po 88,64 eur. Zo skutočností uvedených v žalobe vyplýva, že žalobcovia sú podieloví spoluvlastníci nehnuteľností evidovaných ako pozemky parc. č. XXXX/X záhrady o výmere 665 m2 a parc. č. XXXX/XX zastavané plochy a nádvoria o výmere 22 m2. Žalobca 1/ je evidovaný ako výlučný vlastník stavby súp. č. XXXX záhradná chata postavená na pozemku parc. č. XXXX/XX. Ku pozemkom je prístup realizovaný cez pozemok parc. č. XXXX/X lesné pozemky o výmere 2795 m2 a pozemok parc. č. XXXX/X záhrady o výmere 592 m2, evidované na LV č. XXXX, v podielovom spoluvlastníctve žalovaných. Vlastnícke právo ku pozemkom nadobudli žalobca a právny predchodca žalobkyne na základe kúpnej zmluvy zo 6. októbra 1995, vklad povolený pod č. V 5740/95 dňa 10. októbra 1995. Predávajúcimi boli právni predchodcovia žalovaných a v kúpnej zmluve sa dohodli, že ku predávajúcej nehnuteľnosti poskytujú predávajúci kupujúcim vecné bremeno prístupovej cesty. Do katastra bol povolený vklad celej zmluvy,

žalobcovia boli presvedčení, že im vecné bremeno prístupovej cesty vzniklo, právo z neho vyplývajúce dlhodobo, dobromyseľne a nerušene užívali. V priebehu roku 2014 mali záujem nehnuteľnosti predať a zistili, že nehnuteľnosti nemajú právne usporiadané právo prístupu a na LV je zapísané iba vecné bremeno v prospech susedného pozemku. Zistili, že právo, ktoré dlhodobo a dobromyseľne používali, nie je zapísané v katastri nehnuteľností.

1.2. Súd prvej inštancie dôvodil, že v danom konaní zaťažuje dôkazné bremeno žalobcov, ktorí musia preukázať splnenie všetkých zákonných predpokladov pre vznik tohto práva, t. j. musia preukázať okolnosti svedčiace o poctivom nadobudnutí práva, nielen svoje vnútorné presvedčenie. Samotná skutočnosť, že sa niekto chová spôsobom, ktorý naplňuje obsah práva zodpovedajúceho vecnému bremenu ešte neznamená, že je držiteľom takéhoto práva. Žalobcovia vedeli, že ku svojim nehnuteľnostiam majú prístup cez cudzie nehnuteľnosti, sami uvádzajú, že do roku 1995 im patrila iba záhradná chatka a situáciu ohľadne pozemkov riešili kúpnu zmluvou v roku 1995. Napriek tomu, že v kúpnej zmluve zo 6. októbra 1995 v čl. VII. bolo ustanovenie, že k predávanej nehnuteľnosti poskytujú predávajúci kupujúcim vecné bremeno prístupovej cesty, nemohli byť žalobcovia dobromyseľní, nemohli sa domnievať, že majú titul ku zriadeniu vecného bremena. Žalobcovia nepredložili súdu žiaden iný dôkaz, ktorý by preukazoval, že sa mohli domnievať, že vecné bremeno bolo spolu s kúpnu zmluvou zapísané v katastri nehnuteľností. Naopak, žalobcovia uviedli, že keď kupovali predmetnú nehnuteľnosť, na oddelenie parcely sa vypracoval geometrický plán, pričom v tomto pláne nie je zakreslená prístupová cesta. Nemožno akceptovať argumentáciu žalobcov, že len administratívnou chybou katastra sa vecné bremeno nezapísalo na list vlastníctva. Žalobcovia netvrdili ani nepreukazovali v spore, že spolu s kúpnu zmluvou žiadali kataster aj o zápis vecného bremena a v akom rozsahu vecné bremeno malo byť realizované. Z geometrického plánu z 15. mája 1995 nie je zjavné, akým spôsobom mal byť vôbec zriadený prístup ku pozemku žalobcov. Nie je tam ani zmienka o pozemku, ktorý by mal byť zaťažený vecným bremenom. Sám žalobca vo výpovedi uviedol, že brat to nedotiahol a nie je to zapísané v katastri. Súd prvej inštancie mal za to, že ustanovenie v kúpnej zmluve nie je riadna zmluva o zriadení vecného bremena a žalobcovia aj z výstupu z katastra nehnuteľností museli vedieť, že vecné bremeno nebolo riadne zriadené. Vykonaný bol iba vklad kúpnej zmluvy. Žalobcom chýba titul, na ktorého základe im mohlo vzniknúť právo; vzhľadom na všetky okolnosti nemohli byť v dobrej viere, že im právo z vecného bremena patrí. Žalobcovia poukazovali na to, že ich pri výkone práva nikto nerušil, čo však neznamená, že iba uplynutím vydržacej doby právo nadobudli. Skutočnosť, že žalobcovia nerušene prechádzali cez pozemok žalovaného so súhlasom vlastníka predmetného pozemku, respektíve právneho predchodcu súčasného vlastníka, aj keď dlhšiu dobu, ešte sama o sebe nemôže viesť ku záveru, že sú oprávnenými držiteľmi práva a z tohto dôvodu nemôže dôjsť ani k vydržaniu práva vecného bremena. Žalobcovia v spore nepreukázali splnenie všetkých zákonných predpokladov na nadobudnutie práva vydržaním, predovšetkým nepreukázali, že boli oprávnenými držiteľmi práva prechodu, a preto súd prvej inštancie žalobu zamietol.

1.3. O eventuálnom petite, ktorým žalobcovia žiadali zriadenie vecného bremena za náhradu spôsobom navrhnutým v priloženom geometrickom pláne, rozhodoval v zmysle § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka. Prihliadol predovšetkým na skutočnosť, že žalovaný opakovane deklaroval vôľu riešiť faktický stav zriadením vecného bremena v prospech žalobcov tak, že žalobcom umožní prístup cez vytvorenú cestu tzv. spodnú cestu, na ktorej už je zriadené vecné bremeno v prospech vlastníka susedného pozemku pána F.. Zriadiť vecné bremeno spočívajúce v práve cesty cez príľahlý pozemok možno len vtedy, ak nemožno zabezpečiť prístup inak, najmä zmluvne, na základe záväzkového práva. V spore bolo preukázané, že žalovaný súhlasil so zriadením vecného bremena za náhradu, a to inou cestou, pričom rokovali so žalobcami aj o náhrade za zriadenie tohto vecného bremena. Žalobcovia však napokon nesúhlasili a súdne sa domáhajú zriadenia vecného bremena inou cestou. V konaní nebolo sporné, že vlastníka príľahlého pozemku (žalovaný), bol ochotný zriadiť právo cesty za pre obe strany prijateľných podmienok a žalobcovia to odmietli. Z tohto dôvodu dospel k záveru, že zákonná podmienka na zriadenie vecného bremena spočívajúcom v práve cesty cez príľahlý pozemok nebola splnená, a preto žalobu zamietol.

1.4. Záverom uviedol, že žalovaný v spore tvrdil, že žalobcovia nemajú naliehavý právny záujem na takomto určení, nakoľko im fyzicky nebránil v prístupe na pozemok žalobcov, ich pozemky nie sú oplotené a má záujem zriadiť vecné bremeno prístupovou cestou, ktorá by bola vedená popri ceste a v súčasnosti ju už využíva pán F.. Súhlasil s názorom žalovaného, že ak je viac možností, ako zriadiť prístup, musí byť vybraný ten, ktorý najmenej zaťažuje vlastníka pozemku, čo by bol práve prístup po inej ako žalobcami navrhovanej ceste. Žalovaný argumentoval aj tým, že v prípade zriadenia vecného bremena tak, ako ho navrhujú žalobcovia, by nasledoval ďalší spor, nakoľko zamietané stanovisko pozemkového spoločenstva Urbár Rača, ktoré vyplynulo zo svedeckej výpovedi svedkyne

A.. Y., by žalobcom nezabezpečil prístup ku ich pozemku aj cez pozemky patriace práve pozemkovému spoločenstvu a v spore nebol preukázaný opak.

1.5. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov 1/, 2/ rozsudkom z 27. mája 2020 sp. zn. 6Co/45/2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku, ktorým bola žaloba voči žalovanému 1/ zamietnutá a vo výroku o trovách konania vo vzťahu k žalovanému 2/, potvrdil (I. výrok) a žalovanému 1/ priznal voči žalobcom 1/, 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. O výške náhrady trov odvolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (II. výrok).

2.1. Odvolací súd sa stotožnil s nosnými dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie ohľadom napadnutej zamietajúcej časti a konštatoval ich správnosť (§ 387 ods. 2 CSP). Odvolacia argumentácia žalobcov, čo do zamietajúceho výroku, pokiaľ ide o navrhovaný petit požadujúci určenie existencie vecného bremena, ani pokiaľ ide o eventuálny petit, ktorým žiadali zriadiť vecné bremeno za náhradu, nebola spôsobilá spochybníť správnosť pre vec podstatných záverov prijatých súdom prvej inštancie.

2.2. Na odôvodnenie rozhodnutia uviedol, že samotná pečiatka katastrálneho úradu „Vklad povolený pod č. V-5740/95 dňa 10.10.1995“ nie je spôsobilá zvrátiť skutočnosť o absolútnej neplatnosti druhej časti čl. VII. kúpnej zmluvy pre neurčitosť vecného bremena prístupovej cesty (§ 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Právo prístupovej cesty totiž nebolo v kúpnej zmluve bližšie špecifikované, pričom jej sporné ustanovenie sa odvoláva na geometrický plán, na ktorom jej vyznačenie absentovalo (geometrický plán obsahoval len rozčlenenie parciel), preto kataster vecné bremeno nemohol v prospech žalobcov zapísať. Žalobca 1/ bol účastníkom tejto kúpnej zmluvy, a preto s obsahom geometrického plánu, ktorý bol jej neoddeliteľnou súčasťou, musel byť uzrozmeneý. Pri predpokladanej primeranej obozretnosti vedieť mal a mohol, že prístupová cesta nie je súčasťou geometrického plánu, a preto príslušná správa katastra nemala ani relevantný podklad pre povolenie vkladu tohto vecného práva. Len geometrický plán môže určiť, ktorá časť konkrétneho pozemku je zaťažená vecným bremenom a ktorú časť teda možno z titulu vecného bremena používať na prechod (prejazd). S ohľadom na tieto okolnosti nemôže žalobca 1/ s úspechom tvrdiť, že bol v dobrej viere, že mu vecné bremeno prístupovej cesty v zmysle kúpnej zmluvy, navyiac v rozsahu, ktorý si spolu so žalobkyňou 1/ sami stanovili na podklade Geometrického plánu č. 54/2014, patrí. Pokiaľ žalobcovia v súvislosti s čl. VII. zmluvy argumentujú existenciou tzv. putatívneho titulu, odvolací súd podporne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3Cdo/17/2016. V súdnej veci žalobcom nemohol vzniknúť ani putatívny titul, a to pre neurčitosť znenia čl. VII. kúpnej zmluvy a neexistenciu geometrického plánu, ktorý by prístupovú cestu vyznačoval. Ustanovenie kúpnej zmluvy ohľadom prístupovej cesty ani navonok nemá znaky riadneho nadobúdacieho titulu. Z uvedených dôvodov nemohli žalobcovia právo zodpovedajúce vecnému bremenu vydržať. V konaní nepreukázali splnenie všetkých zákonných podmienok vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, a to predovšetkým oprávnenosť držby takéhoto práva (§ 134, § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Skutočnosť, že žalovaní nebránili žalobcom realizovať vstup cez svoj pozemok ešte neznamená, že žalobcom z tohto súhlasu vzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého sa primárnym petitom domáhajú. Podľa názoru odvolacieho súdu ani z výpovede žalovaného 1/, v ktorej uviedol, že v zmluve je uvedené, že sa naša strana zaväzuje k nejakému vecnému bremenu, nemožno vyvodiť, že by žalovaný 1/ uznal existenciu vecného bremena - práva prechodu a prejazdu v zmysle návrhu žalobcov podľa geometrického plánu č. 54/2014. Za porušenie práva na spravodlivý súdny proces nemožno považovať ani skutočnosť, že súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia neodkázal na výpoveď svedka doc. Š.. Z odseku 9. napadnutého rozsudku možno vyvodiť, že túto svedeckú výpoveď nepovažoval za dôkaz, ktorým by žalobcovia preukázali splnenie všetkých zákonných predpokladov pre vznik práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.

2.3. Čo sa týka odvolacej argumentácie vo vzťahu k sekundárnemu žalobnému petitu, odvolací súd je toho názoru, že žalovaní sa nebránia dohode o zriadení vecného bremena v prospech žalobcu 1/, čo vyplýva zo vzájomnej komunikácie sporových strán na č. I. 87-102. Ani odvolací súd nevidí dôvod vnucovať žalovanému vecné bremeno výlučne podľa predstáv žalobcov a v prospech žalobcu 1/ ako vlastníka stavby. Žalovaní totiž pred iniciovaním žaloby ponúkli žalobcom vecné bremeno prístupovej cesty dolným pozemkom, ktorý kvalitatívne menej zaťažuje ich pozemok, čo žalobcovia po mnohých vzájomných rokovaní a predbežnej dohode (aj ohľadom odplaty) napokon odmietli. Relevantným pre zriadenie žalobcom 1/ navrhovaného vecného bremena nie je ani zabezpečenie pohodlnejšieho alebo hospodárnejšieho prístupu vlastníka stavby k nej, ani skutočnosť, že by pre realizáciu iného

možného prístupu musel vykonať určité stavebné úpravy (ktorých tvrdenú výšku 3.000,- eur žalobca 1/ v konaní nepreukázal). Naviac, navrhované vecné bremeno žalobcovi 1/ nezabezpečí nerušený prístup až na svoju nehnuteľnosť, keďže v konaní nepredložil súhlas vlastníka súvisiacich priľahlých pozemkov parc. č. XXXX/X a parc. č. XXXX/XX k prechodu tzv. hornou cestou (pozemkové spoločenstvo Urbár Rača). Bez oprávnenia urbariátu sa žalobca legitímne k svojej nehnuteľnosti ním navrhovaným spôsobom nedostane ani v prípade, že by súd jeho sekundárnemu petitu vyhovel. Bez prívolenia urbariátu by žalobca napokon musel zvoliť iné z viacerých možných riešení prístupu na svoj pozemok (z obsahu spisu vyplýva, že Urbariát Rača deklaroval súhlas na prístup po spodnej ceste V1, ktorá priamo nadväzuje na prístup zdola, ktorý boli žalovaní ochotní zmluvou zriadiť) a ním navrhované zriadené vecné bremeno by nemalo opodstatnenie. Z uvedených dôvodov preto žalobca 1/ nepreukázal splnenie zákonných podmienok na zriadenie ním navrhovaného vecného bremena tak, ako to predpokladá § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka. Na margo odvolacej argumentácie, že súd nemôže bez ďalšieho zamietnuť žalobu vlastníka stavby o vyporiadaní iba preto, že navrhovaný rozsah vecného bremena sa mu zdá neprímeraný, odvolací súd zdôraznil, že súd v sporovom konaní (s výnimkou spotrebiteľských a pracovnoprávných sporov) vykonáva dokazovanie len v rozsahu dôkaznej aktivity sporových strán. Pokiaľ sporové strany žalobcami zmienené znalecké dokazovanie nenavrhlí a nezložili naň preddavok v rozsahu predpokladaných nákladov, súd nemohol takýto dôkaz vykonať.

2.4. Odvolací súd záverom dodal, že žalovaný neodmieta právo žalobcov na zriadenie vecného bremena, navrhuje však rozumnejší spôsob jeho určenia tzv. spodnou cestou, ktorý jednak kvalitatívne menej zasiahne do jeho vlastníckeho práva a s ktorým (z rovnakých dôvodov) súhlasí aj urbariát, a preto za daného stavu žalobcovia nemajú žiadny rozumný dôvod s takouto dohodou nesúhlasiť. Pokiaľ ide o navrhovanú odplatu za zriadenie vecného bremena 2.000,- eur, z obsahu vzájomnej komunikácie medzi stranami sporu (č. l. 87 - 100) nie je zrejmé, že by žalobcovia relevantne odborne argumentovali, z akého dôvodu považujú takúto odplatu, s ohľadom na rozsah a kvalitu žalovaným navrhovaného vecného bremena tzv. spodnou cestou, za neprímeranú.

2.5. Pokiaľ ide o napadnutý výrok o trovách konania vo vzťahu k žalovanému 2/ uviedol, že samotná skutočnosť, že žalovaný 2/ previedol svoj spoluvlastnícky podiel na žalovaného 1/, nemení nič na celkovom neúspechu žalobcov v spore voči obom žalovaným, a preto súd prvej inštancie rozhodol vecne správne, keď priznal žalovanému 2/ voči žalobcom nárok na náhradu trov konania v plnej výške s odkazom na § 255 ods. 1 CSP.

2.6. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 CSP a úspešnému žalovanému 1/ priznal nárok na ich náhradu v rozsahu 100 %.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/, 2/ (ďalej aj ako „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z § 420 písm. f) a zároveň z § 421 ods. 1 písm. a), b), c) CSP.

3.1. Porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP vidia v prvom rade v tom, že odvolací súd vyhlásil napadnutý rozsudok verejne s tým, že výrok I. rozsudku znel: „Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku, ktorým bola žaloba voči žalovanému 1/ zamietnutá a vo výroku o trovách konania potvrdzuje.“ V písomnom vyhotovení rozsudku odvolací súd porušil zásadu vyplývajúcu z § 219 ods. 4 CSP a pozmenil formuláciu výroku I. oproti vyhlásenému zneniu takto: „Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku, ktorým bola žaloba voči žalovanému 1/ zamietnutá a vo výroku o trovách konania vo vzťahu k žalovanému 2/ potvrdzuje.“ Týmto nezákonným procesným postupom odvolací súd vniesol do konania zmätočnosť. V prípade, že odvolací súd považuje za správny výrok I., ktorý je obsiahnutý v písomnom vyhotovení rozsudku, uviedli, že odvolacím súdom nebolo rozhodnuté o odvolaní žalobcov voči žalovanému 1/ priznaným trovách konania pred súdom prvej inštancie, nakoľko aj výrok rozsudku prvej inštancie, ktorým boli žalovanému 1/ priznané trovy konania v plnom rozsahu, bol odvolaním napadnutý.

3.2. Dovolatelia ďalej tvrdia, že súdy nižších inštancií nevyhodnotili a nevysporiadali sa ani s jedným z dôkazov, ktoré svedčili v ich prospech (osobitne poukázali na výpoveď žalovaného), pričom tieto dôkazy ostali aj po rozhodnutí odvolacieho súdu naďalej súdmi úplne nepovšimnuté. Odvolací súd sa zjavne neoboznámil s výpoveďou svedka doc. Š., nakoľko nebola zachytená v zápisnici ani v rozsudku súdu prvej inštancie (bolo potrebné prehratie zvukového nosiča). Skutočnosť, že súd prvej inštancie nevyhotoví o pojednávaní zápisnicu, nesmie byť na úkor odôvodnenia rozsudku, preto je zjavné, že vyhotovenie zápisnice o pojednávaní, na ktorom sa vykonáva pre rozhodnutie dôležitý výsluch, je vždy vhodné a účelné. Súdy neuvádzajú podstatnú súvislosť, že vecné bremeno, o ktorom svedok doc. Š. hovoril (ktoré bolo zriadené k jeho prechodu tou istou cestou, ktorej sa žalobcovia domáhajú v tomto konaní), bolo zriadené na podnet rodiny K., je to vecné bremeno, ktoré je do dnešného dňa zapísané na LV č. XXXX na ťarchu žalovaného. Vecné bremeno, ktoré sa stotožňuje so zápisom na LV č. XXXX

v prospech vlastníka vedľajšej chaty (predtým doc. Š. a teraz p. F.), sa v čase jeho vzniku v roku 1995 až dodnes viaže k tej ceste, ktorej sa domáhajú žalobcovia v tomto konaní. Obidve vecné bremená (tak žalobcov ako aj Š.) boli zriadené v roku 1995, k tej istej ceste a rovnako bez bližšieho vymedzenia (viď zápis na LV č. XXXX) len s tým rozdielom, že u žalobcov sa vecné bremeno chybou katastra nezapísalo na list vlastníctva.

3.3. Dovolatelia namietali, že odvolací súd pri posúdení držby práva zo strany žalobcov vôbec neprihliadol na ich odvolaciu argumentáciu, podľa ktorej sa domáhali aplikácie § 130 ods. 1 veta druhá Občianskeho zákonníka. Odvolací súd mal vyhodnocovať aj existenciu hmotnoprávnej domnienky oprávnenosti (dobromyseľnosti) držby žalobcov, so všetkými pre to vyplývajúcimi procesnými dôsledkami. Rovnako nereagoval na odvolaciu námietku, ktorou žalobcovia vyčítajú súdu prvej inštancie, že v zmluve zo 6. októbra 1995 namiesto titulu pre oprávnenú držbu hľadá platný titul pre vecné bremeno samotné. Pri právnom posúdení sekundárneho petitu odvolací súd úplne obchádza právny záver odvolacej argumentácie žalobcov, podľa ktorej súd prvej inštancie pochybil pri právnom posúdení veci aj v tom, že nezohľadnil konanie o zriadení vecného bremena podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka ako konanie, kde z hmotného práva vyplýva určitý spôsob vyrovnania medzi stranami. V prípade iudicium duplex, ak súdu chýbali dôkazy, je v súlade s právom na súdnu ochranu taký postup, že v rámci použitia inštitútov podľa § 150 ods. 2 a § 181 ods. 4 CSP má súd možnosť usmerniť strany na predloženie dôkazných návrhov, ak nemá dostatok podkladov pre rozhodnutie. Obzvlášť je takýto procesný postup potrebný vtedy, ak súd vôbec neoznámil stranám na prvom, ani na ďalšom pojednávaní svoje predbežné právne posúdenie veci, teda si nesplnil svoju procesnú povinnosť podľa § 181 ods. 2 CSP. Rozhodnutie súdu prvej inštancie tak bolo pre žalobcov prekvapivým rozhodnutím. Tvrdili tiež, že pokiaľ nebol ustálený priebeh vecného bremena, tak je porušením práva na súdnu ochranu žalobcov, ak súd zamietne žalobu aj v časti základu (t. j. nároku na zriadenie vecného bremena), čo vo výsledku znamená, že žalobcovia ostali bez akéhokoľvek prístupu na ich nehnuteľnosti. Zároveň poukázali na porušenie zásady rovnosti, pretože odvolací súd vstupuje do mimosúdnych rokovaní strán tak, že hodnotí výhodnosť či nevýhodnosť mimosúdnej dohody ponúkanej jednou zo sporových strán.

3.4. Dovolatelia vymedzili v dovolaní aj niekoľko právnych otázok, ktoré mal odvolací súd vyriešiť nesprávne. Právnu otázku, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP], formulovali ako otázku dobromyseľnosti držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, predovšetkým s ohľadom na existenciu právneho dôvodu uchopenia držby (výkonu práva). V individuálnych okolnostiach daného sporu ide o to, či mohlo ísť o dobromyseľnú držbu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (prechodu a prejazdu cez nehnuteľnosť) v prípade toho, kto sa chopil držby práva na základe písomného právneho úkonu neplatného však pre jeho neurčitosť (nedostatočné vymedzenie trasy prechodu a prejazdu cez pozemok), resp., či takýto písomný zmluvný súhlas vlastníka pozemku možno považovať za tzv. domnelý právny titul uchopenia držby (t. j. dohodu o zriadení práva prechodu a prejazdu). Na tomto mieste poukázali na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7MCdo/4/2013, judikáty R 73/2015 a R 62/2018, rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/17/2016 a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015. Za jednu z kľúčových otázok v tomto konaní považovali aj právnu otázku, ktorá doposiaľ nenašla svoje uplatnenie v judikatúre dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP], bola riešená iba v odbornej literatúre. Je ňou otázka, či rozhodovanie súdu podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka predstavuje konanie, kde určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu a teda, kde súd môže prisúdiť viac, resp. iné plnenie, než akého sa domáha žalobca (§ 216 ods. 2 CSP) a v prípade, že predstavuje, tak či je súd oprávnený žalobu zamietnuť vtedy, ak dospeje k záveru, že vecné bremeno je potrebné viesť v inej trase, než navrhuje žalobca. Tvrdili, že odvolací súd pochybil, ak sa cítil byť viazaný v tejto časti sekundárnym petitom (a z tohto dôvodu potvrdil zamietnutie žaloby), pretože nižšie súdy mohli vecné bremeno trasovať aj inou trasou, než žiadali žalobcovia. Záverom uviedli, že právna otázka, ktorú dovolací súd rozhoduje rozdielne [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP] je to, či v prípade pochybností súdu o dobromyseľnosti držby veci či práva pri aplikácii § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka, musí držiteľ preukazovať svoju dobrú vieru alebo žalovaný musí túto dobrú vieru vyvracať, teda či dôkazné bremeno dobromyseľnosti je na strane žalobcu alebo žalovaného (ktorý musí dobromyseľnosť vyvrátiť, inak sa považuje za danú). Jednu z rozhodujúcich otázok v tomto spore je teda otázka aplikácie § 130 ods. 1 veta druhá Občianskeho zákonníka ako hmotnoprávnej vyvrátiťelnej domnienky s procesnými dôsledkami, ktoré vyplývajú z § 133 OSP, resp. § 192 CSP. V tejto súvislosti poukázali na rozdielnú judikatúru najvyššieho súdu (sp. zn. 8Cdo/129/2018, 2Cdo/271/2007, 5Cdo/49/2010, 3Cdo/12/2010, 4Cdo/102/2017 a 4Cdo/120/2019).

3.5. S poukazom na uvedené dôvody navrhli, aby dovolací súd podľa § 449 ods. 1, 2 v spojení s § 450 CSP rozsudok odvolacieho súdu aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie

4. Žalovaný 1/ navrhol dovolanie zamietnuť ako nedôvodné a uplatnil si náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Podobne sa vyjadril k jednotlivým dovolacím námietkam, pričom ich považoval za neopodstatnené. Podané dovolanie je podľa neho len akýmsi ďalším (druhým) odvolaním, pretože dovolatelia na viacerých miestach dovolania iba opakujú tie isté dôvody, ktoré už raz uviedli vo svojom odvolaní. Dovolanie neprináša žiadne nové argumenty, ktoré by mohli zvrátiť závery odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie. Ohľadne údajného rozporu medzi vyhlásenou verziou rozsudku odvolacieho súdu a jeho písomnou verziou má za to, že z povahy rozhodnutia o prvom výroku potvrdzujúcom zamietnutie žaloby ako celku je zrejmé, že aj pokiaľ ide o rozhodnutie o druhom výroku o náhrade trov konania, súd mal záujem potvrdiť rozhodnutie súdu prvej inštancie aj pokiaľ ide o tento výrok. Skutočnosť, že rozhodnutie o druhom výroku o náhrade trov konania je v písomnom vyhotovení rozsudku naviazané len voči žalovanému 2/ považuje za zrejmu nesprávnosť, ktorá sa dá odstrániť postupom podľa § 224 CSP.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

8. Dovolatelia primárne vyvodzujú prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. Podľa dovolateľov vada zmätočnosti konania v zmysle § 420 písm. f) CSP spočíva v tom, že znenie I. výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorý bol verejne vyhlásený 27. mája 2020, sa nezhoduje s písomným vyhotovením tohto rozsudku. Po preskúmaní obsahu spisu dovolací súd konštatuje, že táto námietka je dôvodná. Zo zápisnice o vyhlásení rozsudku pred odvolacím súdom dňa 27. mája 2020 (č. I. 194 spisu) vyplýva, že po neverejnej porade bol vyhlásený rozsudok, ktorého I. výrok znel nasledovne: „I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku, ktorým bola žaloba voči žalovanému 1/ zamietnutá a vo výroku o trovách konania potvrdzuje.“ V následnom písomnom vyhotovení rozsudku odvolacieho súdu znie jeho I. výrok odlišne, a to: „I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku, ktorým bola žaloba voči žalovanému 1/ zamietnutá a vo výroku o trovách konania vo vzťahu k žalovanému 2/ potvrdzuje.“ Uvedené je tak v rozpore s princípom viazanosti súdu vyhláseným rozsudkom upraveným v § 219 ods. 4 CSP, podľa ktorého, ak súd verejne vyhlási rozsudok, jeho výrok ho už zaväzuje. Znenie výroku rozsudku uvedené v zápisnici

z pojednávania, na ktorom sa vyhlasuje rozsudok (§ 99 ods. 1 CSP), musí byť totožné so znením výroku v písomnom vyhotovení rozsudku, čo sa v danom prípade nestalo. Táto skutočnosť preto zakladá procesnú vadu zmätočnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP.

11. Podstatou ďalšej dovolacej námietky bolo tvrdenie, že nevyhotovením zápisnice o pojednávaní súd odňal strane právo na riadne odôvodnenie rozsudku, pretože do písomného odôvodnenia rozsudku nezachytil podstatný obsah výpovede, ktorá je nahratá iba na zvukovom nosiči, čím znemožnil s odôvodnením takého rozsudku strane polemizovať a v neposednom rade tým sťažil jeho odvolací či dovolací prieskum. Odvolací súd sa zjavne so svedeckou výpoveďou doc. Š. neoboznámil, nakoľko nebola zachytená v zápisnici, ani v odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie (bolo potrebné prehratie zvukového nosiča). Aj túto námietku dovolací súd vyhodnotil ako opodstatnenú. Z obsahu spisu v prvom rade vôbec nie je zrejmé, kedy bol svedok doc. Š. vypočutý a ktoré konkrétne skutočnosti boli predmetom jeho svedeckej výpovede, tieto informácie nevyplývajú zo žiadnej zápisnice z pojednávania a ani zo samotného rozsudku súdu prvej inštancie. Ohľadom výpovede menovaného svedka súd prvej inštancie v bode 6. rozsudku iba stroho uviedol nasledovné: „Svedok doc. Š. uviedol, že cestu ku chatám vybudoval štát, využívala sa v lete, cez zimu zriedkavo. Chodilo sa popri plote K. a L., iná cesta nebola. Ďalej uviedol, že v rokoch 1995 - 2005 bol manžel vlastníčky susedného pozemku, po ceste chodili preto, že mali súhlas od K.. Vecné bremeno si zriadili vtedy, keď sa ozvala rodina K., že im chodí výmer na pozemok pod chatou, na prevod ktorého zabudli, tak vtedy vyriešili aj prístup a vecné bremeno.“ Nie je tak možné zistiť, resp. overiť, v akom rozsahu sa obsah výpovede svedka doc. Š. premietol do písomného odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie. Dovolatelia teda nemali možnosť relevantne vo vzťahu k tomuto dôkazu argumentovať v podanom odvolaní, t. j. bol sťažovaný odvolací a aj následný dovolací prieskum. Odvolací súd v tejto súvislosti v bode 10. jeho rozsudku reagoval tak, že za porušenie práva na spravodlivý súdny proces nemožno považovať ani skutočnosť, že súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia neodkázal na výpoveď svedka doc. Š.. Uviedol, že „z odseku 9. napadnutého rozsudku totiž možno vyvodiť, že túto svedeckú výpoveď nepovažoval za dôkaz, ktorým by žalobcovia preukázali splnenie všetkých zákonných predpokladov pre vznik práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.“ Tieto dôvody možno označiť za zmätočné, pretože súd prvej inštancie v bode 9. rozsudku vôbec svedeckú výpoveď doc. Š. nespomína, resp. ani nevyhodnocuje. Dovolací súd preto uzatvára, že odôvodnenie napadnutého rozsudku je v tomto smere nedostatočné a dovolatelia dôvodne vyčítajú odvolaciemu súdu, že týmto postupom zaťažil konanie vadou podľa § 420 písm. f) CSP.

12. Skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

13. So zreteľom na dôvodne namietanú vadu zmätočnosti napadnutého rozhodnutia, dovolací súd v súlade s jeho rozhodovacou praxou neposudzoval opodstatnenosť ďalších dovolacích námietok týkajúcich sa hodnotenia dôkazov a nesprávneho právneho posúdenia veci.

14. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

15. Ak dovolací súd zrušil rozhodnutie a ak vrátil vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok